

ΣΥΡΙΖΑ
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

4598
21-3-18

Αθήνα, 21 Μαρτίου 2018

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς τον κ. Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Θέμα: «Η φύλαξη και η αναπαραγωγή του πλούσιου ελληνικού παραδοσιακού φυτικού γενετικού υλικού, προϋπόθεση για την διασφάλιση και τη διατήρηση της ελληνικής βιοποικιλότητας, βάση της μεσογειακής μας διατροφής, της τροφικής μας αλυσίδας καθώς και της μελλοντικής οικονομικής διατροφικής ανεξαρτησίας της χώρας μας»

Ο σπόρος είναι ο πρώτος κρίκος στην τροφική μας αλυσίδα.

Βάσει ερευνών που διεξήχθησαν την τελευταία 10ετία, η Ελλάδα κατείχε και συνεχίζει να κατέχει την πρώτη θέση στην Ευρώπη σε παραδοσιακό φυτικό γενετικό υλικό. Η Ελλάδα κατέχοντας θέση κλειδί στο σταυροδρόμι των τριών ηπείρων, Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής αποτέλεσε κέντρο αρχικής διασποράς και εξάπλωσης πολλών σημαντικών καλλιεργειών. Ακόμη το 2010, η UNESCO συμπεριέλαβε τη Μεσογειακή Διατροφή που βασίστηκε επί αιώνες στο πλούσιο αυτό φυτικό γενετικό υλικό, στον κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας, λόγω του σημαντικού ρόλου της, τόσο στην πρόληψη όσο και στην έκβαση πολύπλοκων ασθενειών σύμφωνα με πληθώρα κλινικών και επιδημιολογικών μελετών.

Παρά ταύτα τα οι ελληνικοί παραδοσιακοί σπόροι στις μέρες μας είναι ακόμα εξόριστοι από την αγορά. Συστηματικές νομοθετημένες πολιτικές της ΕΕ έχουν επιβάλει εδώ και 20 περίπου χρόνια περιορισμό γεωγραφικό και ποσοτικό στο εμπορικό ταξίδι του παραδοσιακού σπόρου που ανήκει σε όλους μας, σε αντίθεση με το ταξίδι του εμπορικού ιδιωτικοποιημένου σπόρου. Ειδικότερα στην περίπτωση των κηπευτικών, έχουν σχεδόν όλοι αντικατασταθεί από τα υβρίδια. Δηλαδή από φυτά που δεν αναπαράγονται σωστά την επόμενη χρονιά, και οι σπόροι τους πρέπει να αγοράζονται κάθε χρόνο μαζί με τα προτεινόμενα σκευάσματα, λιπάσματα και φάρμακα, με συνέπεια την εξάρτηση της χώρας ειδικά σε αυτόν τον τομέα. Οι ελληνικοί παραδοσιακοί σπόροι αντιθέτως, δεν πωλούνται ως προς σπορά και δεν χρηματοδοτούνται (από τις επιδοτήσεις και τα σχέδια βελτίωσης).

Η πλούσια ελληνική κληρονομιά παραδοσιακών προσαρμοσμένων σπόρων ευρείας γενετικής βάσης (πολλά γονίδια) «σωστής αναπαραγωγής» και «ελεύθερων δικαιωμάτων», έχει ως απαρχή τους άγριους συγγενείς των σημερινών διατροφικών φυτών. Οι παρελθοντικές διασταυρώσεις των αγροτών και το φυσικό ταξίδι των σπόρων στις κατά τόπους περιοχές της χώρας μας, όπου παρουσιάζεται μεγάλη ποικιλία μικροκλίματος και εδάφους, δημιούργησαν εξαιρετικές, ιδιαίτερα ανθεκτικές και γευστικές ποικιλίες που

διαμόρφωσαν εν συνεχεία και ανά τους αιώνες τις διατροφικές συνήθειες του εδώ πληθυσμού.

Στις μέρες μας η «φυσική» αυτή πορεία έχει σταματήσει. Το δικαίωμα της βελτίωσης έχει ουσιαστικά αφαιρεθεί πλέον από τους αγρότες. Εκ των πραγμάτων το προνόμιο αυτό έχει πλέον μεταβιβασθεί -αρχικά μέσω των επιστημόνων- στις μεγάλες εταιρίες. Ήδη το 75% της παγκόσμιας αγοράς σπόρων καλύπτεται από δέκα εταιρίες και ιδιαίτερα στον τομέα των κηπευτικών, στην Ευρωπαϊκή αγορά η κατάσταση είναι αποκαρδιωτική: το 95% της αγοράς εμπορικών σπόρων για κηπευτικά καλύπτεται μόνον από 5 εταιρίες. Έτσι στις περισσότερες καλλιέργειες τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται ραγδαίος περιορισμός της γενετικής βάσης, καθώς στη βελτίωση χρησιμοποιείται μόνο το 5-10% της διαθέσιμης γενετικής παραλλακτικότητας. Το φαινόμενο γίνεται ιδιαίτερα επικίνδυνο διότι στενεύει η βάση της επισιτιστικής μας ασφάλειας. Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του ΟΗΕ, το 75% της γενετικής ποικιλότητας των καλλιεργούμενων διατροφικών φυτών έχει εξαφανισθεί. Το φαινόμενο αποκαλείται «γενετική διάβρωση».

Κιβωτό της εναπομείνουσας συλλογικής και πλούσιας κληρονομιάς που ονομάζεται αγροτική βιοποικιλότητα παραδοσιακών φυτικών σπόρων της Ελλάδας, αποτέλεσε από το 1981 η ελληνική Τράπεζα Γενετικού Υλικού. Δημιουργήθηκε με τη συνδρομή της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας (FAO). Αρχικά τα πρώτα χρόνια της δημιουργίας της, πραγματοποιήθηκε μεγάλος αριθμός διεθνών συνεργασιών με άλλες τράπεζες γενετικού υλικού, που συγχρηματοδότησαν το κόστος της Τράπεζας, και εμπλούτισαν τις συλλογές δειγμάτων παραδοσιακών ποικιλιών της. Κατά την αρχική καταγραφή, υπολογίστηκε από επιστήμονες ότι καταχωρίστηκε περίπου το 10% του συνολικού αριθμού των παραδοσιακών φυτών που υπήρχε το 1950 στη χώρα. Από το 1990 όμως και ύστερα, υπήρξε από την μεριά της πολιτείας άγνοια, απουσία ενδιαφέροντος και ολέθρια αδιαφορία για το γενετικό υλικό. Αποτέλεσμα ήταν η σταδιακή αλλά σταθερή παρακμή των εγκαταστάσεων. Σήμερα οι επιστήμονες εκφράζουν αμφιβολίες για το κατά πόσο είναι ακόμα ενεργό το σύνολο αυτής της συλλογής σπόρων. Η ίδια παρακμή κυριάρχησε και στα ινστιτούτα γενετικής βελτίωσης με καταστροφικά αποτελέσματα συνολικά για τον τομέα της ελληνικής γεωργικής παραγωγής-βιοποικιλότητας. Η πολύτιμη προίκα των σπόρων της Τράπεζας έμεινε στο «ράφι» χωρίς να αξιοποιείται αποδοτικά για τη χώρα μας επί σειρά ετών και ως σήμερα εξυπηρετούσε κατά βάση τη γεωργική και φαρμακευτική έρευνα άλλων χωρών.

Επειδή πρόσφατα έγιναν τα εγκαίνια της Ελληνικής Τράπεζας Γενετικού Υλικού στο νέο κτίριό της, που έμεινε σε αχρηστία για πάνω από δέκα χρόνια όπως και ο πανάκριβος εξοπλισμός του, αποδεικνύοντας ότι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έσκυψε στο θέμα θέτοντας ως μία από τις προτεραιότητές του την αναβάθμιση των εγκαταστάσεών της,

Επειδή σύμφωνα με την ενημέρωση που έγινε από τον ίδιο τον υπουργό, επείγουν η πραγματοποίηση της επισκευής και συντήρησης του κτιρίου και του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού, καθώς και η ολοκλήρωση των υπολειπόμενων εγκαταστάσεων που παρέμειναν έωλες στη φθορά του χρόνου λόγω της μη λειτουργίας τους τα τελευταία δέκα χρόνια,

Επειδή η βελτίωση της γεωργίας αφορά το δημόσιο συμφέρον και τρέπεται να αποτελεί προτεραιότητα για όλους μας,

Επειδή στα χρόνια της απουσίας ουσιαστικού έργου εκ μέρους της Ελληνικής Τράπεζας Γενετικού Υλικού, υπήρξαν άλλες ιδιωτικές πρωτοβουλίες και οργανώσεις στη χώρα μας που ασχολήθηκαν με τον τομέα και προχώρησαν στη δημιουργία δικών τους τραπεζών, συμβάλλοντας ουσιαστικά και συνολικά στη φύλαξη και αναπαραγωγή του ελλοειστού ελληνικού παραδοσιακού φυτικού γενετικού υλικού,

Επειδή αποτελεί πεποίθηση όλων πως η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και της αυτονομίας της χώρας, είναι άρρηκτα δεμένες με τον γεωργικό τομέα, καθώς όποιο κράτος διαφυλάσσει τους δικούς του σπόρους μπορεί να αποφασίζει για το μέλλον του και το μέλλον των επόμενων γενεών,

Επειδή ταυτόχρονα παρατηρούμε την αγωνία και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον με το οποίο η επιστημονική κοινότητα παρακολουθεί, συμμετέχει και προβληματίζεται για το όλο θέμα, καθώς η ίδια η Τράπεζα έχει ανοίξει τον δημόσιο διάλογο στα θέματα αυτά με τη διοργάνωση ημερίδων με διακεκριμένους επιστήμονες από την Ελλάδα και το εξωτερικό για ανταλλαγή απόψεων και προβληματισμών,

Ερωτάται ο κ. Υπουργός:

- 1. Προτίθεται να προχωρήσει σε εκσυγχρονισμό του κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας της ελληνικής Τράπεζας Γενετικού Υλικού;**
- 2. Προτίθεται να προχωρήσει στη δημιουργία κανονιστικού πλαισίου και για τις ιδιωτικές τράπεζες που λειτουργούν ή πρόκειται να λειτουργήσουν στη χώρα μας;**
- 3. Πότε θα προχωρήσει σε υπογραφή προγραμματικής σύμβασης μεταξύ ΕΛΓΟ και ΥΠΑΑΤ, αλλά και αξιοποίηση προγραμμάτων για να διασφαλιστούν οι απαραίτητοι πόροι για την ολοκλήρωση των έργων προτεραιότητας;**
- 4. Υπάρχει χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση των απαιτούμενων έργων ώστε να καταστεί εφικτή στο άμεσο μέλλον η μεταστέγαση των συλλογών στους ψυκτικούς θαλάμους του νέου κτιρίου, η λειτουργία των εργαστηρίων και των κλωβών απομόνωσης;**
- 5. Έχει υπολογιστεί το κόστος για την αγορά του απαραίτητου εξοπλισμού, ώστε να καταστεί δυνατή και η εύρυθμη λειτουργία της Τράπεζας;**
- 6. Με ποιους τρόπους σκέφτεται την υλοποίηση των εξαγγελιών του για στήριξη, διατήρηση και κυρίως για αναπαραγωγή (πολλαπλασιασμό) και βελτίωση των «ελεύθερων» σπόρων-ποικιλιών, δραστηριότητες που ενισχύουν και συντελούν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και της αυτονομίας της χώρας;**

7. Με ποιο τρόπο σκέφτεται να επαναφέρει στην αγορά τους παραδοσιακούς σπόρους προς σπορά; Υπάρχει χρονοδιάγραμμα και σχέδιο για αυτό;

8. Υπάρχει πρόθεση από το υπουργείο να υιοθετήσει το παράδειγμα της Αυστρίας και της Δανίας, δηλαδή να αξιοποιήσουμε ως χώρα τις δυνατότητες που μας δίνει η ισχύουσα ευρωπαϊκή νομοθεσία για τους παραδοσιακούς σπόρους, ώστε αυτοί να πωλούνται ελεύθερα σε ερασιτέχνες καλλιεργητές;

9. Υπάρχει πρόθεση να δοθούν κίνητρα σε νέους αγρότες προς αυτή την κατεύθυνση;

10. Τι σχεδιάζεται όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των δημόσιων παραγωγικών αναξιοποίητων γαιών προς την κατεύθυνση αυτή;

11. Υπάρχει σχέδιο για την αξιοποίηση και τον συντονισμό των προσπάθειών όλων των εμπλεκόμενων ομάδων, όπως παραγωγών και συνεταιρισμών, των δικτύων διατήρησης και ανταλλαγής σπόρων, την τοπική αυτοδιοίκηση κ.α., με στόχο να διευρύνουμε και να μεγιστοποιήσουμε την καταγραφή παραδοσιακών σπόρων στον εθνικό κατάλογο ποικιλιών, σύμφωνα με τον αντίστοιχο νόμο του 2009 που τροποποιήθηκε το 2014 με την κύρια συμμετοχή και συνεργασία του δημόσιου φορέα ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ;

Οι ερωτώντες βουλευτές

Σκούφα Ελισσάβετ

Ακριώτης Γεώργιος

Γεννιά Γεωργία

Γκαρά Αναστασία

Δέδες Ιωάννης

Δρίτσας Θεόδωρος

Θελερίτη Μαρία

Θραψανιώτης Εμμανουήλ

Ιγγλιζή Αικατερίνη

Καΐσας Γεώργιος

Καββαδία Αννέτα

Καρά Γιουσούφ Αϊχάν

Καραγιάννης Ιωάννης

Καραγιαννίδης Χρήστος

Καστόρης Αστέριος

Κατσαβριά - Σιωροπούλου Χρυσούλα

Κοζομπόλη - Αμμανατίδη Παναγιώτα

Λιβανίου Ζωή

Μανιός Νικόλαος

Μεϊκόπουλος Αλέξανδρος

Μιχελογιαννάκης Ιωάννης

Μορφίδης Κωνσταντίνος

Μουμουλίδης Θεμιστοκλής

Μπαλαούρας Γεράσιμος

Μπαλωμενάκης Αντώνιος

Ντζιμάνης Γεώργιος

Ξυδάκης Νικόλαος

Παπαδόπουλος Αθανάσιος

Παπαδόπουλος Νικόλαος

Παπαδόπουλος Χριστόφορος

Ρίζος Δημήτριος

Σεβαστάκης Δημήτριος

Σέλτσας Κωνσταντίνος

Σιμορέλης Χρήστος

Στογιαννίδης Γρηγόριος

Τριανταφύλλου Μαρία

Τσόγκας Γεώργιος

Ψυχογιός Γεώργιος